№. 49. Warszawa 7 Grudnia 1907 r. Rok 2

Warunki prenumeraty: w Warszawie: rocznie Rb. 4, półrocznie Rb. 2, kwartalnie Rb. 1. W Królestwie i Cesarstwie: rocznie Rb. 5, półrocznie Rb. 2.50, kwartalnie Rb. 1.25. Zagranicą rocznie Rb. 6. Za odnoszenie do domu dopł. się miesięcznie k. 5. Zmiana adresu 20 kop.

KOSMETYKA

Cena ogłoszeń: Za wiersz petitowy jednoszpaltowy lub jego miejsce: Na 1 stronicy okładki 30 kop. Na innych stronicach 20 kop. Nadesłane (w tekście) 75 kop.

Numer pojedyńczy kosztuje 10 kop.

Tygodnik poświęcony racjonalnej kosmetyce, estetyce ciała i perfumerji.

Wychodzi w każdą Sobotę.

Adres Redakcji i Administracji **Senatorska 36. Telefon 40.29.** Administracja otwarta codziennie od 11—3 prócz niedziel i świąt.

Redaktor przyjmuje tylko w Niedziele od 12—2. Rękopisów i listów nadsyłanych do Redakcji nie zwraca się.

Główne zastępstwo na Galicję w księgarni G. Gebethnera i Spółki w Krakowie.

Główne zastępstwo na Francję, Belgję i Niemcy: Société Générale de Publicité, Paryż, 12 Boulevard de Strasbourg.

NADESŁANE.

W sprawie przymusowego szczepienia ospy.

Epidemia ospy u nas nie słabnie; ofiarami tej strasznej choroby padają prawie wyłącznie osoby, *które nie miały szczepionej ospy*; ta smutna statystyka wysuwa na porządek dzienny potrzebę *przymusowego* szczepienia ospy.

Na zachodzie, gdzie przymus taki istnieje, mapa śmiertelności wykazuje, że na *milion* mieszkańców umiera na ospę zaledwie 1 osoba, gdy tymczasem u nas aż... 300!

Sprawę tę porusza na łamach swych lwowski „Głos lekarzy".

Szczepienie ochronne od ospy bynajmniej nie leży w interesie lekarzy. Przeciwnie.

Jeżeli przeto ze sfer lekarskich odzywają się głosy w sprawie zaprowadzenia ogólnego szczepienia, to jedynie jest to objaw, dowodzący tego, że stan lekarski w poczuciu obowiązków obywatelskich i humanitarnych wyżej stawia ogólne dobro nad własne interesy zawodowe.

Ustawa, dotycząca szczepienia, obowiązująca w Galicji, wydaje się dość odpowiednią i przez dłuższy czas zapewne nie będzie potrzebowała uzupełnień. Myśl zaprowadzenia bezwzględnego przymusu szczepienia wywołała znaną ogółowi anonimową odezwę przeciw szczepieniu. Polemizować z tą „odezwą", z tym stekiem niedorzeczności nie myślę. Dziwić się należy, że ludzie, mianujący siebie zwolennikami „natury", nie zadadzą sobie trudu poznania choćby z grubsza praw tej „natury", wskutek czego piszą rzeczy, urągające wprost choćby zdrowemu chłopskiemu rozumowi.

Inna rzecz, czy zaprowadzenie bezwzględnego przymusu szczepienia byłoby wskazane. Sądzę, że nie. Już samo pojęcie zastosowania przymusu, i to przymusu do pewnego stopnia fizycznego, przeciwne jest zasadom rozwoju tych pojęć, do jakich ludzkość dąży. Tak i u nas zaczerpnięty z kultury pruskiej przymus „względny" szczepienia, jakkolwiek odpowiednio do naszej umysłowości stosowany bardzo oględnie, wypadnie z czasem zastąpić inną wyższą formą, odpowiedniejszą naszemu poczuciu indywidualnej wolności.

Nikt w świecie nie powinien mieć prawa rozporządzać ciałem drugiego człowieka. Jeżelibym komuś tłomaczył, że szczepienia wymaga od niego dobro ludzkości, to tenże z równą słusznością mógłby mi odpowiedzieć, że go to nic nie obchodzi, a swojego ciała nie myśli oddawać do rozporządzenia Molochowi społeczeństwa. Życie jednak pojedyńczego człowieka tak jest tysiącem nici związane z resztą społeczeństwa, że zachować zupełnej niezależności i swobody nawet w obecnej, choć niezupełnie jeszcze zróżniczkowanej społeczności, niepodobna. Człowiek kulturalny istnieć nie może bez korzystania z wytwórczej pracy cywilizacyjnej, bez korzystania z instytucji społecznych. Skoro zatem dany osobnik bez reszty społeczeństwa wyżyć nie jest w stanie, przeto, o ile chce mieć korzyści z niego, o tyle do ustaw, uznanych przez ogół za dobre, zastosować się będzie moralnie zmuszony wzamian za te korzyści; wówczas uciekać się do nakazów i przymusu będzie rzeczą zbyteczną.

Co do szczepienia, to i tu przymus z czasem wypadnie usunąć a zastąpić go inną formą: a mianowicie wymaganiem — przy wszelkich podaniach — przedłożenia świadectwa szczepienia lub przebytej ospy. Kto chce bowiem korzystać z instytucji społecznych, czy to ubiegając się o posadę, urząd, czy też korzystać ze szkół lub instytucji zawodowych, od tego słusznie żądać można, aby część swej wolności osobistej i rozporządzalności własnem ciałem złożył na ofiarę ogólnego dobra. *Volenti non fit injuria*. Tak jest naprz. we Francji. Przymus szczepienia tam nie istnieje. Przy wszystkich podaniach jednak wymaganem jest przedłożenie świadectwa szczepienia. I to wydaje mi się najdoskonalszem rozwiązaniem spornej u nas kwestji.

Jeszcze jedno: czy dla ogólnego postępu nie więcej przyczyniłoby się poznanie w ogólnych zarysach zasad biologii, niż poznanie oddawna przebrzmiałych, choć pięknych, utworów języków martwych?

Wówczas nie powstawałaby może tego rodzaju niedorzeczna agitacja, jak owa skierowana przeciw szczepieniu. Istnieje poważny zarzut, że medycyna, sztucznie uodparniając jednostki, nieszczególną przysługę oddaje ludzkości, gdyż ratując od zagłady słabsze osobniki, daje im możność rozmnażania potem słabszego pokolenia. Zarzut ten tylko pozornie jest słuszny. Wiadomo, że dzieci rodziców, którzy przebyli chorobę zakaźną, np. ospę, są nieco odporniejsze na zakażenie się tą chorobą. Odporność więc w pewnym stopniu się odziedzicza.

Jeżeli cały szereg jednostek sztucznie — za pomocą przeciwjadów—uodpornimy, to i tu także odpor-

ność bezwątpienia przejdzie dziedzicznie w pewnym stopniu na następne pokolenia, przez co zmniejszy się również ilość zachorzeń, a więc i kalectw, powstałych po chorobach nagminnych. Przeto i w tym wypadku medycyna nienajgorszą przysługę oddaje społeczeństwu, gdyż uodporniony ogół ludności chyba słabszy nie będzie, gdy nadto rozwój sił fizycznych wesprze hygiena.

Być może, wiedza wyniszczy z czasem drobnoustroje chorobotwórcze, lub co na jedno wyjdzie, ich przenośniki (jak naprz. komary przy malarji, pchły i szczury przy morze, muchy przy cholerze i innych).

Wówczas i szczepienia ochronne staną się zbyteczne, i ustanie ten najlżejszy, choćby tylko moralny, przymus poddania się szczepieniu. Postęp ludzkości, zakreślając niejako linię spiralną, prowadzącą na wyżyny, powróci — lubo z innych powodów — do czasów przed szczepieniem. Ale to jest muzyka odleglejszej przyszłości. W obecnym czasie i w naszych stosunkach, względny przymus szczepienia, stosowany oględnie, jest jeszcze konieczny.

Tyle mówi Dr. Zasacki.

Dr. Mikołajski jest odmiennego zdania. Kwestja ustawowego przymusu szczepienia jest u nas obecnie bardzo aktualną, gdyż prawdopodobnie będzie w tym przedmiocie przedłożony parlamentowi projekt rządu.

Co do mnie, to nie podzielam zasadniczych zapatrywań kol. Dra Zasackiego i na wnioski jego się nie piszę.

Zasada bezwzględnej wolności indywidualnej nie da się utrzymać w uporządkowanem społeczeństwie, a nawet najradykalniejsze teorje polityczne i społeczne przyznają, że prawo do wolności osobistej tam się kończy, gdzie wskutek tej wolności pewnej jednostki powstaje szkoda dla interesów publicznych lub krzywda dla innych jednostek.

Z teorji Dra Zasackiego wynikałoby, że i przymus szkolny należałoby odrzucić, czego też rzeczywiście żądają krakowscy przeciwnicy przymusu szczepienia, jak tego notatka powtórzona w „Głosie lekarzy“ dowodzi.

W dalszej konsenkwencji musielibyśmy potępić wszelki przymus i ograniczenia, które ustawy ze względu na dobro powszechne nakładają na poszczególnych obywateli.

W sprawie szczepienia pamiętać należy, że usuwanie się od szczepienia ochronnego ułatwia zakażenie się jednostki ospą.

Pozostawiając tu kwestję, godną zresztą rozwagi, czy państwo ma prawo i obowiązek chronić jednostkę, choćby w drodze przymusu, przed ciężką chorobą lub nawet śmiercią, i czy ze stanowiska moralnego wolno jednostce niweczyć swe życie lub zdrowie, albo je bodaj na niebezpieczeństwo widoczne narażać, zwrócić trzeba uwagę przedewszystkiem na tę okoliczność, że każdy chory na ospę stanowi ognisko choroby, źródło dalszego zakażenia.

Państwo tedy ma nie tylko prawo, ale obowiązek zapobiegać powstawaniu tych ognisk choroby zakaźnej i źródeł zakażania, ma prawo i obowiązek ograniczyć tu wolność osobistą, która innym jednostkom wielkie szkody wyrządzić może.

Względny przymus, osobliwie w naszym kraju, nie wystarcza dla celów profilaktyki publicznej. W naszym kraju większość ludności o żadne posady się nie ubiega, nie możnaby więc praktycznie zastosować zasady wzajemności, która w myśl wywodu kol. Dra Zasackiego powinna skłonić jednostkę do ustępstw z indywidualnej samowoli na rzecz wymagań dobra powszechnego, wzamian za pewne konkretne korzyści okolicznościowe.

Zresztą sam przymus szczepienia daje już wzamian za ograniczenie samowoli osobistej każdej jednostce wielkie korzyści, wzmacniając odporność tej jednostki przeciw chorobie, usuwając zewnętrzne szkodliwe wpływy, ułatwiające zakażenie.

Jeżeli wolno nam zająć stanowisko w tej sprawie, to oświadczamy, iż solidaryzujemy się najzupełniej z poglądami D-ra Mikołajskiego. U nas, gdzie oświata stoi jeszcze na nizkim poziomie, gdzie kulturalność wśród szerokich mas jest mało wyrobiona, gdzie najelementarniejsze zasady hygieny — pomimo ciągłych nawoływań ze strony lekarzy i prasy — są w życiu codziennem mało stosowane, gdzie nawet ludzie t. zw. inteligentni i wykształceni uwzględniają hygienę tylko... z łaski—przymus szczepienia jest rzeczą konieczną, tak jak konieczną jest przymusowa nauka.

Ospa należy do chorób najstraszniejszych; pomijając już inne względy, zwrócić pragniemy uwagę na jeden bardzo ważny wzgląd *kosmetyczny*: wiemy wszyscy aż nadto dobrze, jak strasznie nieraz zeszpeconą bywa twarz po przebytej ospie. Kobiety, które czarowały widza urokiem swych wdzięków — stają się naraz monstrualnie brzydkiemi; nie próżność, lecz zmysł estetyczny gra tutaj rolę, a niestety kosmetyka, która potęgą swych środków nieraz w istocie cudów może dokonać — w danym wypadku jest niemal bezsilną.

Bardzo małe blizny dadzą się jeszcze wygładzić, lecz większe..... to też widzimy jedyny niemal ratunek w ochronnem szczepieniu, do którego gorąco nawołujemy.

W ważnej tej sprawie rozpiszemy niebawem ankietę.

Red.

Rady i wskazówki kosmetyczne.

Zapobieganie poceniu się pach.

Nadmierna wydzielina potu w pachach stanowi utrapienie kobiet, skłonnych do tej przypadłości, albowiem kwasy, zawarte w pocie, odbarwiają odzież w okolicy pach, co uwydatnia się w plamach, widocznych przy każdem podniesieniu ręki w górę. Niemniej przykra bywa woń rozkładającego się potu, czemu starają się zwykle kobiety zapobiedz wonnemi olejkami eterycznemi, co jednakże nie wiele pomaga, a często nawet pogarsza sprawę, ponieważ w rezultacie wytwarza się mieszanina niemiłego zapachu.

Chcąc skutecznie zapobiedz tej przypadłości, należy przedewszystkiem działać przeciw rozkładowi zalegających na skórze i włosach składników potu. Osiągnąć się to daje drogą starannego zmywania jam pachowych i sąsiednich części ciała wodą gorącą i zwyczajnem mydłem, uskuteczniając ten zabieg dwa razy wśród dnia (rano i przed spaniem). Po każdem wymyciu i dokładnem osuszeniu skóry, wyciera się pachy roczynem pół na pół octu toaletowego z rozcieńczonym spirytusem. Wycierania wzmiankowanym rozczynem radzimy stosować i wśród dnia, niezależnie od mycia.

Temi prostemi zabiegami udaje się zapobiedz rozkładowi wydzielin potu, a temsamem znika i przykra woń. Jednakże nie dość na tem. Powinniśmy się starać o wstrzymanie samej wydzieliny i przedostawanie się jej do ubrania.

Postulaty te osiągnąć się również dadzą z powodzeniem. W tym celu powinna osoba, dotknięta wzmiankowaną przypadłością, nosić stale w pachach watę nasyconą gazem formaliny. Watę taką może każda kobieta w domu przyrządzić, zwilżywszy kredę formaliną i umieściwszy ją w słoiku szklanym, zaopatrzonym w szczelnie przylegającą pokrywę. Pojemność słoika powinna równać się mniej więcej $1/2$ do 1 litra. W słoju takim, nasyconym gazem formaliny, umieszcza się watę odtłuszczoną, czerpiąc z niej każdorazowo odpowiednią ilość, potrzebną do wypełnienia obu pach. Zmiana waty odbywa się raz w ciągu 24 godzin, o ile wydzielina nie jest zbyt obfita, gdyż wówczas byłoby wskazane kilkakrotnie wśród dnia watę zmienić. Skutek takiego postępowania bywa nieraz nadzwyczajny, i to już w stosunkowo krótkim czasie.

Zdaje nam się, że wskazówki powyższe zamieściliśmy wcale na czasie; zbliża się bowiem sezon karnawałowy, dający często sposobność do zbytniego rozgrzania ciała. Nadmienić wypada, że wszelkie ceratowe potniki potęgują tylko ową przypadłość; najlepsze są płócienne, często zmieniane.

Rozdwajanie się włosów.

Zjawisko to zdarza się bardzo często. Przyczyna tego objawu tkwi w nadmiernej suchości końców włosów. Wśród normalnych warunków wydzielają gruczoły łojowe skóry głowy tłuszcz w postaci oleistej, którego przeznaczeniem jest namaszczenie włosów w całej ich rozciągłości. Takie stosunki należą dziś do rzadkich wyjątków. Najczęściej tężeje oleisty tłuszcz bezpośrednio po wydobyciu się z gruczołów na powierzchnię skóry i zalega na niej w postaci masy tłustej lub łupieżu. W takich razach cierpi już włos w chwili swego początkowego rozrostu, będąc pozbawiony płynnego tłuszczu, koniecznego do nadania włosom naturalnej miękkości; tembardziej narażone muszą być już rozwinięte włosy, których końce zbyt oddalone są od źródła płynu oleistego. Bezpośrednią przyczynę omawianych przypadłości stanowi nieprawidłowa przemiana materyi organizmu, tudzież nieracyonalne pielęgnowanie skóry głowy i ciała, a rozdwajanie się włosów jest tylko objawem schorzeń ważnych dla włosa narządów.

Samo jednakże rozdwajanie się niema wpływu na rozrost włosa, boć przecie włos rozwija się od narządu włosotwórczego, w skórze usadowionego, a nie od końca, jak powszechnie laicy mylnie twierdzą. Nie rozdwajanie zatem powinno przerażać dotkniętych niem, lecz zmiany, które je wywołały. O ile tedy towarzyszy rozdwajaniu się włosów wypadanie, radzimy zwrócić się wcześnie do lekarza, celem zapobieżenia dalszemu marnieniu włosów. W wypadkach natomiast, gdy poza rozdwajaniem się niema ubocznych objawów chorobowych, nie powinniśmy przywiązywać do tego zjawiska zbyt wielkiej wagi, albowiem ono jest wówczas bez znaczenia.

Namaszczanie końców włosów, celem zapobieżenia rozdwajaniu się ich, okazało się niedostateczne, ponieważ tłuszcz pokrywał tylko powierzchowną warstwę nabłonka. Przekonałem się natomiast, że po ścięciu końców rozdwojonych, udawało się przeszkodzić powtórnemu strzępieniu się włosów, gdy je od czasu do czasu moczono przez kilka minut w ciepłej oliwie.

Doświadczenia te mają atoli większą wartość naukową, aniżeli praktyczną, albowiem przez usunięcie tego objawu nie wywiera się żadnego dodatniego wpływu na prawidłowy bieg czynności właściwych narządów włosa.

„Pełna" twarz.

Nadmiar tłuszczu pod skórą twarzy daje słusznie kobietom powód do utyskiwań. Pomijając bowiem moment estetyczny, który uwydatnia się w zatartym wyrazie i zaniku szlachetnych linii poszczególnych części twarzy, wie kobieta, iż nadmiar podściółki tłuszczowej warunkuje przedwczesne znamiona starości, zwłaszcza gdy nieznaczne nawet niedomaganie w organizmie sprowadza szybką utratę nagromadzonego tłuszczu. Wówczas niknie szybko tkanka tłuszczowa, a skóra, tracąc oparcie — marszczy się. W dalszym ciągu ubywania tłuszczu, obwisa skóra ku dołowi w postaci torebki, kryjącej w sobie resztę tkanki tłuszczowej. O ile stan taki trwa przez dłuższy czas, zatraca skóra swą pierwotną elastyczność, co sprowadza zupełną deformacyę twarzy; z owalu twarzy w dolnej jej części tworzy się falista linia, znamionująca wiek poważniejszy. Na domiar złego obsuwa się tłuszcz ku podbródkowi, co również stanowi cechę wieku starszego.

Zarówno więc brak podściółki tłuszczowej, jak i nadmiar, stanowią poważną wadę, niweczącą harmonijność układu i wyrazu twarzy.

Przy skłonności zatem do rozlewności i grubienia rysów twarzy, radzimy wcześnie rozpocząć systematyczne masowanie twarzy, celem usunięcia nadmiaru tłuszczu, wzmocnienia włókien elastycznych, tudzież spotęgowania sprawności mięśni.

Masaż ten wykonywa się metodą: Pétrissage, Effleurage i Vibration. Przez Pétrissage rozumiemy ugniatanie fałd skóry, głęboko chwyconych brzuścami palców: wskazującego i dużego. Po Pétrissage policzków i podbródka, wykonywa się Effleurage w kierunkach, uwidocznionych na rycinie, ze szczególnem uwzględnieniem policzków, brody i podbródka.

Chcąc te zabiegi uwieńczyć pomyślnym rezultatem, musimy zastosować do odtłuszczenia twarzy siłę znaczniejszą aniżeli w warunkach normalnych.

To też palce nie nadają się w tych przypadkach do mięsienia, a tem mniej kościane pałeczki i walce. Do tego celu służą metalowe przyrządy, składające się z owalnej nasadki do Effleurage, oraz walca wibracyjnego. Właśnie owym walcem masuje się średnią siłą, ukończywszy Effleurage przy pomocy kuli.

Wibracyę za pomocą wałeczka wykonywa się w kierunkach, podanych dla Effleurage na rycinie.

Dr. Luster.

Przepisy na różne środki, zastępujące specyfiki.

„Mrs Pray" Rosalinda.
(szminka różowa dla artystów).

Rp.
Eosini 0,5
Cerae albae 1.5
Spermaceti 1,75
Saxolini 20,0

Pommade royale pour blanchir la peau.

Rp.
Ung. Cerei 15,0
Bismuti subn. 5,0
Talci praecip. 3,0
Ol. Bergam. 1 gtt.

Piesse's Crême circassienne.

Rp.
Adipis suilli
Axung. benz. ā 100,0
Pomat. rosat. gallic. 60,0
Ol. amygd. dulc. 250,0
c. alcanna tinct.
Ol. rosar. 1,5

Pommade pour les lèvres.
(pomadka do warg, popękanych wskutek zimna).

Rp.
Cerae albae 5,0
Ol. amygd. 10,0
Carmini 0,05
Ol. Ros. 1 gtt.

J. S-ki.

Nasz konkurs.

D. 30 listopada, t. j. w ostatnim dniu wyznaczonego terminu, nadesłano jeszcze następujące prace:

28) Emancypacja kobiet i kobiecość. Godło: *„Mężczyźni nie tylko etnograficznie, lecz i psychologicznie tworzą różne rasy, kobiety tylko — dwie: jedną, która umie kochać, drugą — do miłości niezdolną"*.

29) Czy i kiedy należy uświadamiać młodzież w sprawach seksualnych? Godło: *„Caveant consules"*...

30) Kiedy i dlaczego starzeje się kobieta?

31) Dlaczego dziś mamy coraz mniej zdrowych i ładnych kobiet?

32) Emancypacja kobiet i kobiecość.

33) Kobieta w literaturze i sztuce.

34) W którym roku życia należy wstępować w związki małżeńskie?

35) O niebezpieczeństwie pocałunku.

36) Czy i kiedy należy uświadamiać młodzież w sprawach seksualnych?

Prace 30—36 opatrzone są jednem godłem:

„O Primavera giorrenta del anno!"

W dniu 1 Grudnia upłynął termin nadsyłania prac na konkurs.

Ogółem tedy nadesłano 36 prac, z których na poszczególne tematy przypada:

1) Kiedy i dlaczego starzeje się kobieta? —5.
2) Dlaczego dziś mamy coraz mniej zdrowych i ładnych kobiet? —5.
3) Emancypacja kobiet i kobiecość. —8.
4) Piękność kobieca w literaturze i sztuce. —4.
5) W którym roku życia należy wstępować w związki małżeńskie? —4.
6) Czy i kiedy należy uświadamiać młodzież w sprawach seksualnych? —7.
7) O niebezpieczeństwie pocałunku —3.

Komitet redakcyjny przystąpił już do czytania i kwalifikowania do druku nadesłanych na konkurs prac.

Odpowiedzi Redakcji.

Pannie Halinie. 1) Pigułki te zawierają arszenik, żelazo, wodę, cukier i różne wyciągi roślinne. 2) Preparat bezwartościowy. 3) Faradyzacja włosów. 4) W numerze dzisiejszym.

Iris. 1) Zabiegi zewnętrzne nic nie pomogą, zanim kuracją ogólną nie wzmocni się przedtem nadwątlonych sił. 2) Elektryzacja. 3) Hydropatja.

Pannie Wandzie P. 1) Laboratorjum W. Klimeckiego, Niecala 5. 2) Kosztuje trzy ruble. 3) Sposób użycia załączony jest do preparatu.

P. Anastazji. 1) Zawiera ołów—szkodliwa. 2) Barwi na wszystkie odcienie. 3) Nieszkodliwa. 4) Raz na 2—3 tygodnie. 5) Mydło lanolinowe Malinowskiego. 6) W numerze dzisiejszym. 7) Za słowa uznania serdecznie dziękujemy.

P. Halinie M. 1) Skuteczna. 2) Systemu Dra Lustra. 3) Woda gorąca, mydło alkaliczne № II i Boroxyl — podług wskazówek, podanych w numerze 13.

X. X. 1) Laboratorjum W. Klimeckiego, Warszawa, Niecała 5. 2) Kosztuje trzy ruble. 3) Sposób użycia załączony jest do preparatu.

Pannie Linie. 1) Czy nie były stosowane, i jakie mianowicie środki kosmetyczne? 2) Mydło alkaliczne № II i woda gorąca.

Czarnookiej. 1) Zawiera ołów. 2) Przepis był podany w jednym z poprzednich numerów. 3) Raz na miesiąc. 4) Ciepłe kąpiele z dodatkiem otr. migdałowych. 5) W numerze 7 r. z.

Dwudziestoletniej. 1) Raz na 2—3 tygodnie. 2) N i e m o ż n a! 3) Odrosną. 4) W numerach 36—38.

Młodej matce. Wyczerpujące odpowiedzi na wszystkie pytania znajdzie Sz. Pani w poprzednich artykułach: *„Hygiena włosów u dzieci“. „Przyczynek do hygieny włosów u dzieci“.*

Wielbicielce „Kosmetyki“. 1) Przyrządzi każda apteka. 2) W numerze 40. 3) W numerze dzisiejszym.

Masażystce. 1) W numerze 8 r. z. 3) W numerze 3 i 4. 4) W numerze 23. 5) Żółta wazelina. 6) Od 3—10 minut. 7) Masaż całego ciała. 8) Bardzo dobry. 9) Skuteczny. 10) O ile lekarz uzna to za niezbędne.

P. Sabinie M. 1) Kosztuje 3 rb. 2) Skuteczny. 3) Mydło antrasolowe. 4) W numerze dzisiejszym.

Czytelniczce w Kijowie. 1) *Nie pudrować!* 2) Raz na 2—3 tygodnie. 3) Zawiera ołów—szkodliwa. 4) Barwi na wszystkie odcienie. 5) W dziale ogłoszeniowym.

Nowej prenumeratorce. 1) Kosztuje 3 ruble. 2) Raz na tydzień. 3) W numerze dzisiejszym. 4) W numerze 40.

Stałej prenumeratorce. 1) Przepisy były podane w numerach poprzednich. 2) W numerze dzisiejszym. 3) Raz na 2—3 tygodnie. 4) Tylko elektroliza. 5) Zawiera ołów—szkodliwa. 6) Raz na 2—3 tygodnie.

Wdzięcznej. 1) Tylko elektroliza. 2) Barwi na wszystkie odcienie. 3) Ocet toaletowy. 4) W numerze dzisiejszym.

P. K-cz. 1) Odrosną. 2) W numerze dzisiejszym. 3) We wszystkich znaczniejszych perfumerjach.

Łodziance. 1) We wszystkich znaczniejszych perfumerjach. 2) Woda borna (łyżeczka kwasu bornego na szklankę wody). 3) Trichobion i Litina.

Białej lilii. 1) Środek bezwartościowy. 2) Zawiera ołów—szkodliwy. 3) Odrosną. 4) Mydło antrasolowe. 5) W numerze dzisiejszym. 6) W numerze 40. 8) Woda ciepła. 8) W dziale ogłoszeniowym.

P. Irenie Z-iej. 1) *Nie można.* 2) W numerze dzisiejszym. 3) Faradyzacja włosów. 4) Poinformować może tylko dentysta, po dokładnem zbadaniu. 5) W numerach 20—26.

Ciekawej. 1) Maść zawiera rtęć i może być stosowaną jedynie z zalecenia lekarskiego. 2) Adresów firm prywatnych nie podajemy—w dziale ogłoszeniowym.

Prenumeratorce z Wilna. 1) Kraków, Floryańska 37. 2) Raz na 2—3 tygodnie. 3) Preparat bezwartościowy. 4) Barwi na wszystkie odcienie. 5) Tylko elektrolizą. 6) *Nie można!* 7) Ciepłe kąpiele (2—3 razy tygodniowo o t° 28°—30°).

Ex-wojskowemu. 1) Kąpiele ciepłe. 2) Mięsa jaknajmniej. 3) Napojów wyskokowych używać nie można.

Kosmetyczne przetwory Mitinowe

D-ra Jessner'a z Królewca.

Mitinum purum — „fizyologiczny" podkład do maści — zawierający czysty tłuszcz emulsjowany i znaczną ilość cieczy surowiczej — najdelikatniejsza massa do maści.

Krem Mitinowy — Mitin crême — wciera się znakomicie, nie pozostawia śladów tłuszczu — skóra chropowata przybiera wygląd delikatny — szczególnie zalecany dla bardzo wrażliwej skóry.— Krem mitinowy posiada bardzo przyjemny zapach.

Pasta Mitinowa — krem o stalszej konsystencji o barwie skóry, przywraca normalne cechy skórze tłustej, wilgotnej i błyszczącej — nadto czyni niewrażliwą skórę, skłonną do zapalenia.

Mydło Mitinowe — przetłuszczone z zawartością 10% mitiny — znosi je doskonale najwrażliwsza skóra, mydło o nadzwyczaj przyjemnym zapachu — nadaje piękną i delikatną cerę.

Puder mitinowy tłusty zawiera 20% mitiny — nadaje skórze delikatny wygląd, przytłumia błyszczenie, bez wysuszania skóry, zabezpiecza od wpływu ostrego powietrza — jako też wilgotnego — posiada piękny zapach i bywa w kolorach — różowym, rachel i białym.

Proszek Mitinowy dla dzieci — usuwa znakomicie zaczerwienienie i wilgotność skóry — nadaje się doskonale do przysypywania dla dzieci.

Krem mitinowy zabezpieczający od promieni słońca (Lichtmitin) zawiera chininę, nadtlenek wodoru i mitinę — zabezpiecza od obrażeń świetlnych, **od piegów i prażenia słonecznego**, wciera się zrana i w południe w skórę twarzy i rąk.

Krem mitinowy od odmrożenia (Frostmitin) zawiera ichthyol, balsam peruwiański, olejek terpentynowy i t. d. zabezpiecza od bąbli i zaczerwienienia skóry, —wcierać należy zrana, na noc zakłada się opatrunek.

Perhydrol Mundwasser podług Prof. D-ra Med. Körnera z Halle — zawiera 3% najczystszego dwutlenku wodoru Merka (H_2O_2) z odpowiednią ilością najczystszego olejku miętowego Mitsham. Zaleca się jako bezwarunkowo najpewniejszy środek antyseptyczny do płukania ust po każdorazowem jedzeniu — jak również zrana po uprzedniem wyczyszczeniu mechanicznem zębów pastą lub też proszkiem. W handlu znajduje się w praktycznem opakowaniu z aluminiowemi kieliszkami z nacięciem, wskazującem ilość perhydrolu, służącą do jednorazowego płukania jamy ustnej — pierwsza sztrycha na kieliszku (linja) wskazuje ilość wyłącznie perhydrolu — następna zaś — ilość wody dolanej do perhydrolu i mającej służyć do jednorazowego przepłukania ust.

Preparaty te wyrabia tylko

Chemiczna Fabryka **Krewel i S-ka w Kolonji nad Renem.** Reprezentant na Królestwo Polskie i Litwę **S. Rosciszewski, Bracka 6.**

Hurtowa sprzedaż: Tow. Akc. Ludwik Spiess i Syn i Tow. Akc. Henryk Welt, Warszawa.

Detaliczna: we wszystkich aptekach, składach aptecznych i perfumerjach.

Lakier do podłóg w różnych kolorach

J. K. KOCHA

odznacza się zaletami następującemi:

1) Nie wymaga opróżnienia pokoju.
2) Zaraz po zaciągnięciu można chodzić po podłodze.
3) Niema przykrego zapachu.
4) Zaciągnąć podłogę można w każdej porze roku.
5) Podłogę można umyć po zaciągnięciu.

Skład główny w Tow. Akc.

Henryk Welt, Przejazd 5.

Niezawodne środki (bez żadnej blagi):

Przeciw zmarszczkom: **Maski** młodości. **Przepaski** na czoło i na zbytni podbródek. **Wanny** parowe i przyrządy do samomasażu twarzy. Przeciw otyłości **„Jodhyrine"** D-ra Deschamp oraz angielskie **mydło Gossa** na schudnięcie dowolnej części ciała. Na piękny rozwój biustu **„Lait Végètal d'Apy"** oraz aparaty pneumatyczne do masowania piersi D-ra Lupera. Duński **„Mos-Balsam"** na porost włosów. **„Sève sourcilière"** na porost brwi i rzęs. **„L'anti-Bolbos"** na wągry. **„Epilatoire des Sultanes"** na usunięcie włosów. **„Lustr-ite"** idealny błyszcz do paznogci i naparstki do zwężenia tychże. **Rękawiczki kosmetyczne** od rb. 2 kop. 50 para. **Wody na włosy** na kolor złoty i mahoniowy. **Farby** na odcień żądany. Flanela w trzech zapachach oraz niezwykły wybór pięknych stylowych grzebieni ozdobnych po cenach najniższych poleca:

Magazyn nowości kosmetyczno-perfumeryjnych:

W. Paszkowski

Marszałkowska № 109, przy Chmielnej. tel. № 7568. Wysyła pocztą.

Towarzystwo Akcyjne

„St.-Petersburskie Laboratorjum Chemiczne"

(założone w r. 1860)

Izmajłowski Prospekt № 27.

Złoty Medal Paryż 1900 r.

Ocet toaletowy

Dzięki różnorodnym własnościom kosmetycznym swoich części składowych stał się niezbędnym środkiem toaletowym.

Do nabycia we wszystkich znaczniejszych perfumerjach i składach aptecznych.

SRODKI do ZĘBÓW

ELIKSIR, PROSZEK i PASTA

Ojców BENEDYKTYNÓW

Opactwa SOULAC

MODEL FLAKONU

WAŻNA UWAGA:

Flakony eliksiru Benedyktynów nie **opatrzone plombą** komory celnej rossyjskiej powinny być uważane za podrobione.

Redaktor i Wydawca **Dr. H. Zamenhof.** Druk J. Kamińskiego, Nowy-Świat 48, Telefon 36.46.